

„Rongyszőnyeg” - Társadalmi együttélési formák és normák,
együttélési simulások és konfliktusok multikulturális környezetben:

a digitális társadalominformatikai térkép keretrendszerének
bővítéséhez releváns statisztikai adatok összegyűjtése;
a „Társadalmi konfliktusok gyökerei és megoldásai” témakörhöz
kapcsolódó tanulmány

2019. decembere

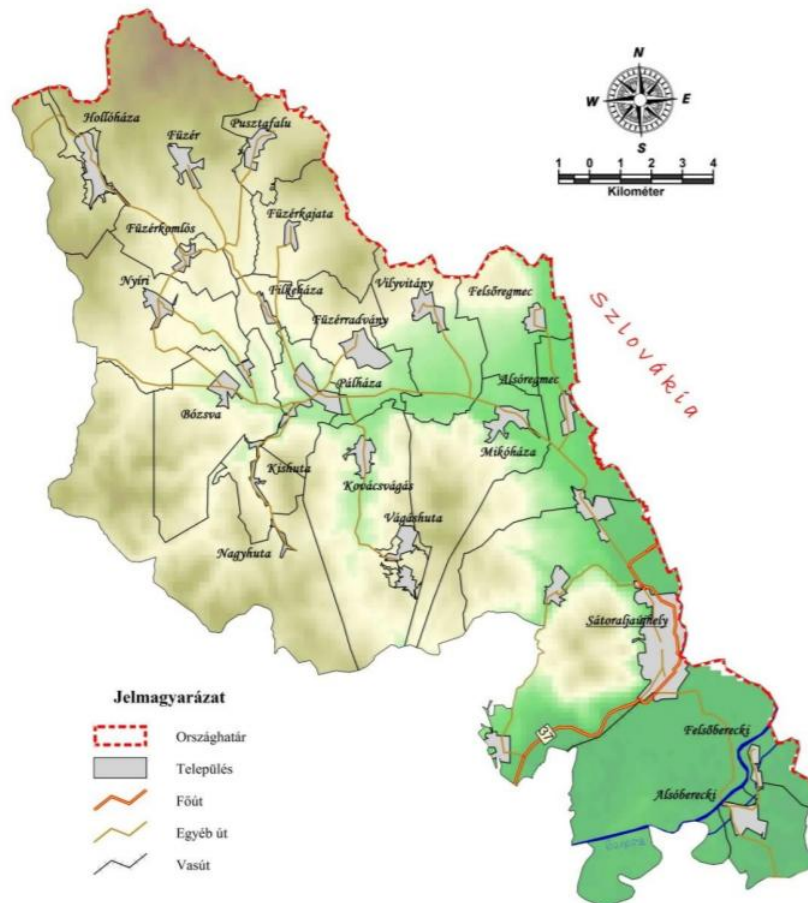
Készítette:

Siskáné Dr. Szilasi Beáta

A Sátoraljaújhelyi és Miskolci járás társadalmi jellemzőinek elemzése, a társadalmi konfliktusok megjelenése

A Sátoraljaújhelyi járás településeinek jellemzői

A Sátoraljaújhelyi járás Borsod-Abaúj-Zemplén megyéhez tartozik 2013-tól alakították ki a jelenlegi formában, székhelye Sátoraljaújhely. Területe 321,38 km², népessége 21 102 fő, népsűrűsége 65 fő/km² volt a 2017. évi adatok szerint. Két város (Sátoraljaújhely és Pálháza) és 19 község tartozik hozzá. Pálháza 2005-ben nyerte el a városi rangot és azóta is Magyarország legkisebb városaként szerepel. A járás földrajzi és területi jellemzőit figyelembe véve azonban egyértelmű, hogy a Hegyköz falvai között központi funkcióval bír, így városi rangja indokolt (1. ábra). A településhálózatot tovább vizsgálva aprófalvas szerkezet jellemzi és egyben a leghátrányosabb jelzőt is megkapja, mivel helyzetét tekintve elhelyezkedése a határ közelsége miatt periférikus.

1. ábra A Sátoraljaújhelyi járás települései és kiterjedése¹

A Hegyköz településeit a történelmi időkben két dolog jellemezte: az egyik az elnéptelenedés volt, a másik a külföldi népesség megjelenése és betelepülése. Az első

¹ Lenkey G. szerk. 2016

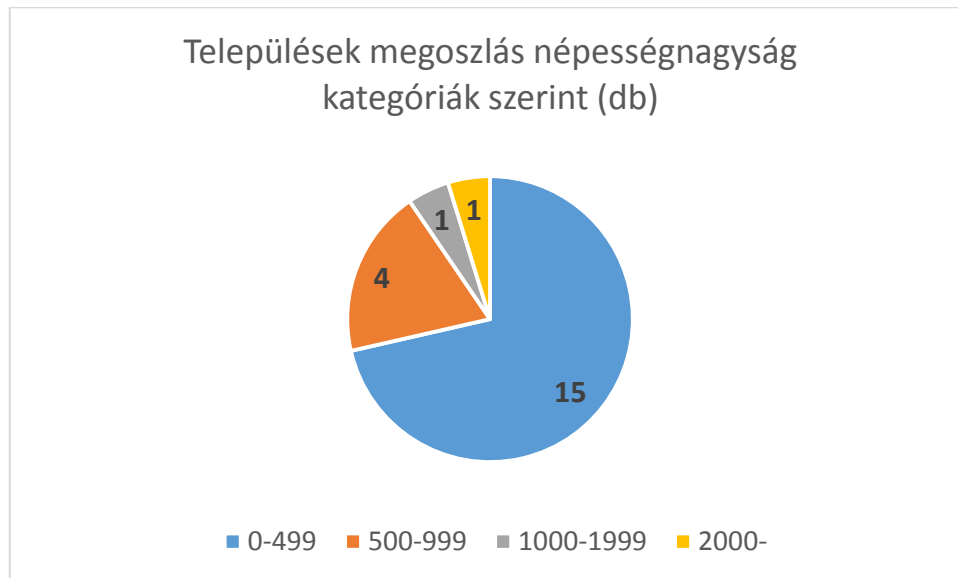
folyamat a 17.-18. század fordulóján csúcsosodott ki, hiszen a háborúk folytán a népesség elszegényedett, a lélekszám is csökkent, az itt élők egy része dél felé vándorolt, így több falu évekig pusztán maradt. A Hegyközbe nagyobb arányú bevándorlás 1730 után kezdődött, ekkor jelennek meg szlovákok és kárpátaljaiak (kárpátukránok) Füzérre, Filkeházára, Bózsvara, Pálházára, Rudabányácskára és Mikóházára.² A betelepülők a 18-19. század folyamán az általuk kiirtott erdők helyén, az ún. „vágásokon” alakították ki földjeiket és településeiket (pl. Vágáshuta, Kovácsvágás). Az irtványföldek szántói és a patak völgyek kaszálói az erdőhasznosítással együtt is csak szerény megélhetést nyújtottak az itt élő népességnek.³ A Károlyi család birtokain lévő üveghuták mellé szervezett betelepítés is történt a szlovák iparosok és erdőmunkások meghívásával. A tájhasználat konfliktuság itt inkább a keveset termő határ adta, így szükség volt az ipari tevékenységek fejlesztésére. A helyi ipar tekintetében a pálházai fafeldolgozó ipartelep és a füzérradványi kaolin bánya már a két világháború között is üzemelt. Hollóházán, a megszűnt üveghuta helyén, 1831-től megindult a termelés a keménycserép gyárban, így már 1900-ban a hollóházi lakosság közel 80%-ának ez az üzem biztosított megélhetést. Az államosítást követően a Károlyi-uradalom földjeit szétosztják, de ezek nagyobb része is erdő. Sokan kénytelenek távolabbi vidékeken munkát keresni, Sátoraljaújhely vagy Miskolc üremeiben. A helyi munkalehetőségeket növelte az 1957-ben beindult pálházai perlitbánya megnyitása. A Hegyköz életében mindig is fontos szerepet játszott a közeli város, Sátoraljaújhely, az ottani piacra vitték a fát, gyümölcsöket, tejtermékeket eladni és innen vitték haza az iparcikkeket. A város központi funkcióját mutatja, hogy középiskola, bíróság és kórház is itt került kialakításra. Sátoraljaújhely tehát már 1758-1950 között is Zemplén székhelye, 1886-ban levesztette mezővárosi címét, de 1899-től újra rendezett tanácsú város, majd 1929-1950 között megyei város, a 19. század második felétől 1984-ig pedig járási székhely.⁴ A jelenlegi járás területén korábban 27 községet találhattunk, azonban a települések összevonását követően, így például Sátoraljaújhelyhez csatolták Széphalom és Rudabányácska településeket, jelenleg 19 községgel rendelkezik a járás. A mai napig a két város (Sátoraljaújhely, Pálháza) önállóan működő önkormányzattal rendelkezik.

A 2. ábrán látható a 2017-es évre vonatkozó népességszámok alapján kialakított településnagyság kategóriák szerinti megoszlása a járásnak. A települések legtöbbször (15 darab) az 500 fő alatti aprófalvas kategóriába tartozik, mindössze 4 község esetében haladja meg a lakosságszám az 500 főt, de nem éri el az 1000 főt. Ezek: Alsóberecki (711 fő), Hollóháza (726 fő), Kovácsvágás (638 fő), valamint Mikóháza (513 fő). A két legnagyobb kategóriába mindössze a két városi rangú település tartozik, bár köztük is nagyságrendbeli különbség van, így Pálháza 1048 fővel a legkisebb város Magyarországon, míg Sátoraljaújhely 14253 fővel a megyei rangsorban 6. helyen szerepel a járásközpontok között.

² Petercsák T. (1978): Hegyköz, Borsodi Kismonográfiák 6., Herman Ottó Múzeum, Miskolc 116 p.

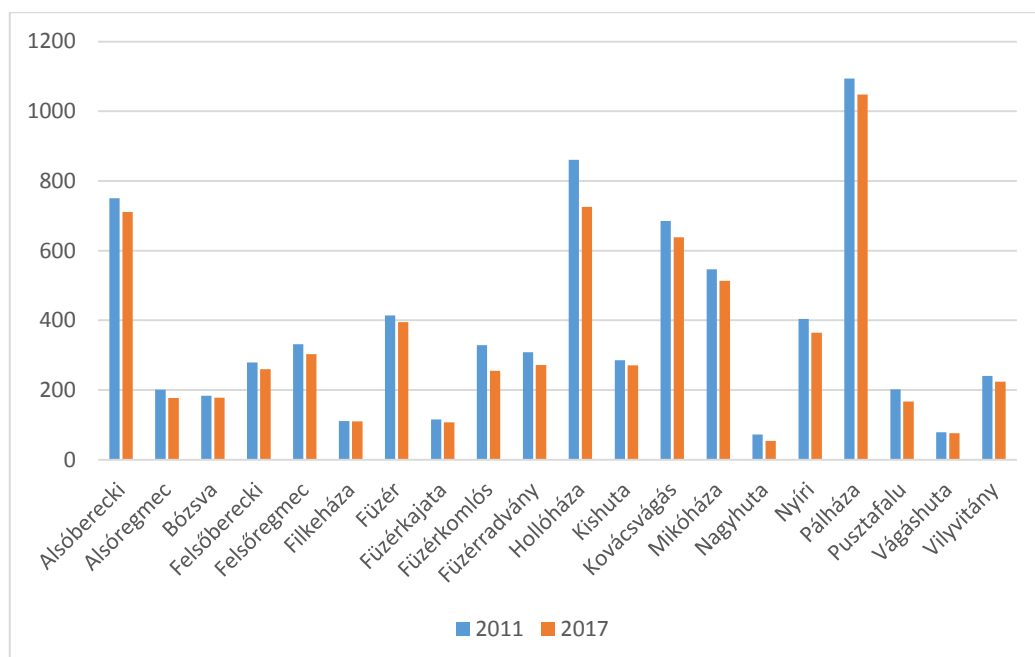
³ Frisnyák S. (1988): A Zempléni-hegység gazdasági mikrokörzetei a 18-19. században. In: A Hegyaljai Mezővárosok Történeti Néprajza, Herman Ottó Múzeum, Miskolc pp 22-47

⁴ Balcsók i. et al. (2009): Sátoraljaújhely. In: A Zempléni-hegység földrajzi kisleksikona, Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza-Szerencs, pp. 267-268

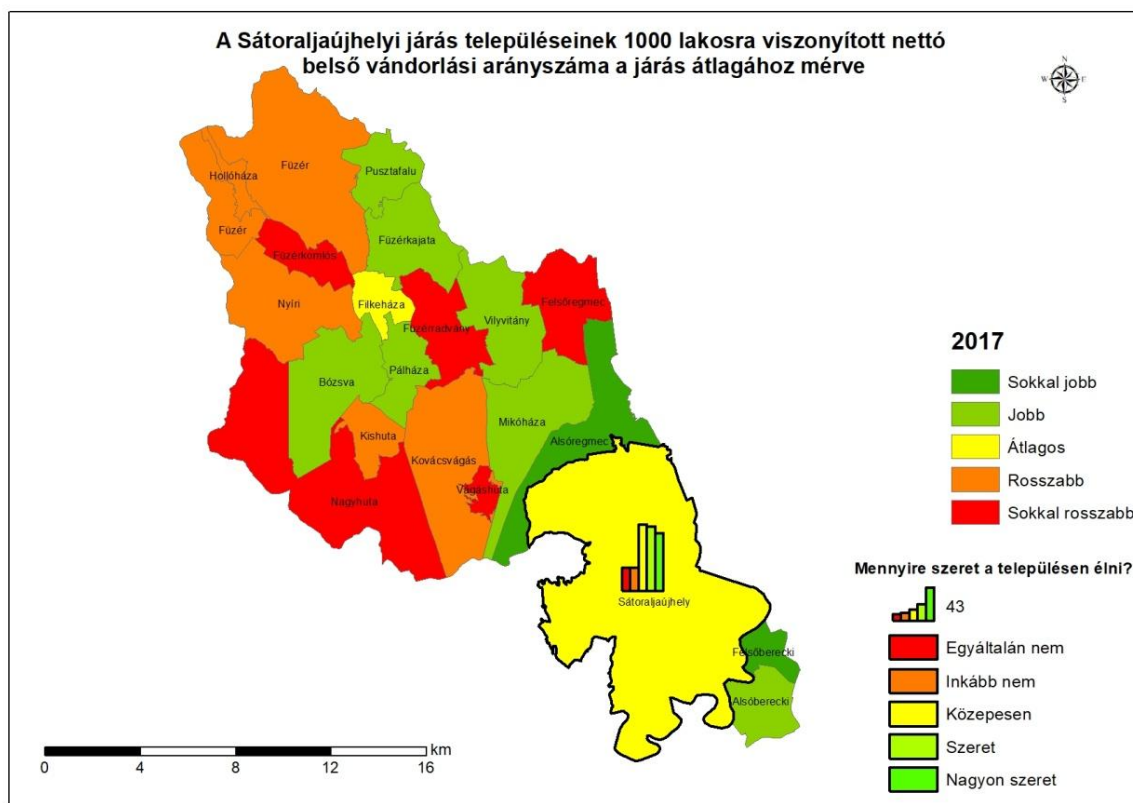
2. ábra A Sátoraljaújhelyi járás településeinek megoszlása népességnagyság kategóriák szerint (2017, fő) (KSH)

A 3. ábrán a legutóbbi népszámláláskor (2011) jellemző és a 2017-es népességszámot láthatjuk (Sátoraljaújhely nélkül). Látható, hogy valamennyi településen csökkent a népesség száma a népszámlálás óta eltelt 6 év alatt, ami az elveszületések számának visszaesése mellett a vándorlási egyenleg alakulásának is köszönhető. A 4. ábrán azonban látható, hogy a járási belső vándorlási átlaghoz képest, azokon a településeken jelentős javulás jelentkezett, amelyek a városokhoz közelebb helyezkednek el.

3. ábra A Sátoraljaújhelyi járás településeinek népességszáma 2011-ben és 2017-ben (Sátoraljaújhely nélkül; KSH)

Nyereséges a vándorlási egyenleg Alsó-és Felsőberecki, valamint Alsóregmec esetében. Pozitív adatokkal rendelkezik még Mikóháza, Vilyvitány, Pálháza, Bózsva, Füzérkajata és Pusztafalu.

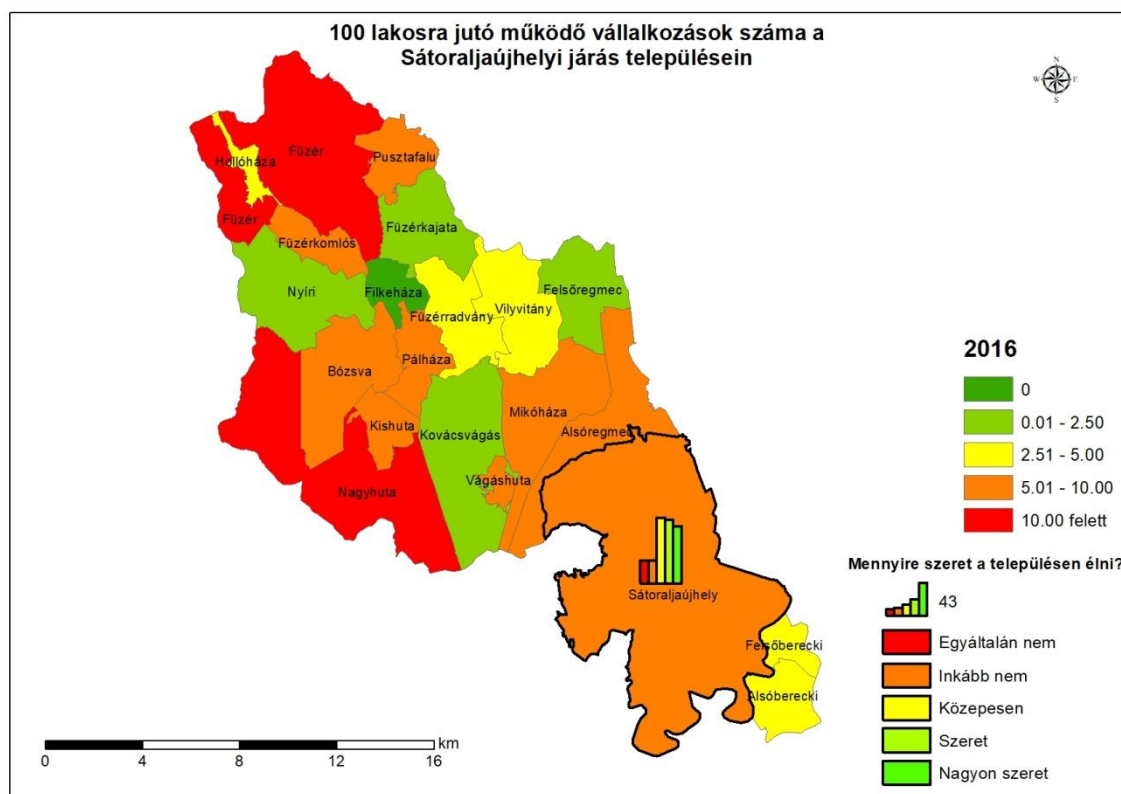

4. ábra A Sátoraljaújhelyi járás településeinek 1000 lakosra vonatkoztatott nettó belső vándorlási arányszáma a járás átlagához mérve (Adat: Siskáné Sz. B.; térkép: Vadnai P.)

Sátoraljaújhely már a 19. századra Zemplén megye legnépesebb városa volt, ami a település arculatában, szerepkörének bővülésében is megjelent. Emelete házak épültek, a város utcái rendezetté váltak, városias lett a település megjelenése. Már nemcsak közigazgatási, hanem például művelődési központ szerepét is betöltötte.

Elindult a város kapitalizálódása, takarékpénztár, bankok, pénzügyintézetek alakultak a vállalkozásokhoz, üzletek, gyárak indításához ezek biztosították a tőkét. Olyan üzemek jönnek létre, mint a MÁV járműjavító, Blum-féle bútorgyár, gőzmalom, bőrgyár, petróleumfinomító, hordógyár, ecetgyár. Ezt követi 1891-ben a dohánygyár, majd 1903-tól a kályhagyár működése. Fontos az elérhetőség szempontjából, hogy 1871-ben megépült a Szerencs-Újhely-Kassa, majd 1873-ban pedig az Újhely-Csap-Munkács vasútvonal. A századfordulón ezen kívül sportegyletek alakultak, tornacsarnok épült, városi fürdő és jégpálya is volt, valamint olyan szociális intézmények, mint az árvaház, és a mentők. Az 1920-as éveket követően határvárossá válik, majd a szocialista időkben megtartva központi szerepét tovább viszi az ipari üzemait is.

Sátoraljaújhely az 1920-as években érte el népességmaximumát (1920:21 162 fő), azóta folyamatos a lakosságszám csökkenése. 2011-re a város lélekszáma 15617, míg 2017-re 14253 főre változott, amihez az utóbbi években jelentősen hozzájárult a folyamatosan fennálló vándorlási veszteség. A folyamatok a munkaerőpiac területén is változásokat hoztak, így egyre jelentősebb mértéket öltött a munkanélküliség is. Az álláskeresők számát vizsgálva elmondható, hogy az elmúlt 17 évben az álláskeresők száma a munkaképes korú népesség körében átlagosan 10,7%. Az utóbbi pár évben jelentkező csökkenés a közmunkaprogramban foglalkoztatottak megjelenésének következménye. A városban és a járásban is máig fontos szerepet töltenek és töltenek be a vállalkozások (5. ábra).

5. ábra 100 lakosra jutó működő vállalkozások száma a Sátoraljaújhelyi járás településein (Adat: Siskáné Sz. B.; térkép: Vadnai P.)

A turisztikai adottságok jó kihasználásának következménye, hogy Füzér és Nagyhuta vezet a vállalkozások számát tekintve (Füzéri vár, Kőkapu). Ezt követi a városok és a városokhoz közeli települések vállalkozásainak száma. Sátoraljaújhelyen 2014-ben 3 részvénytársaság, 170 betéti társaság, 289 Kft., 1728 darab vállalkozás működött.⁵

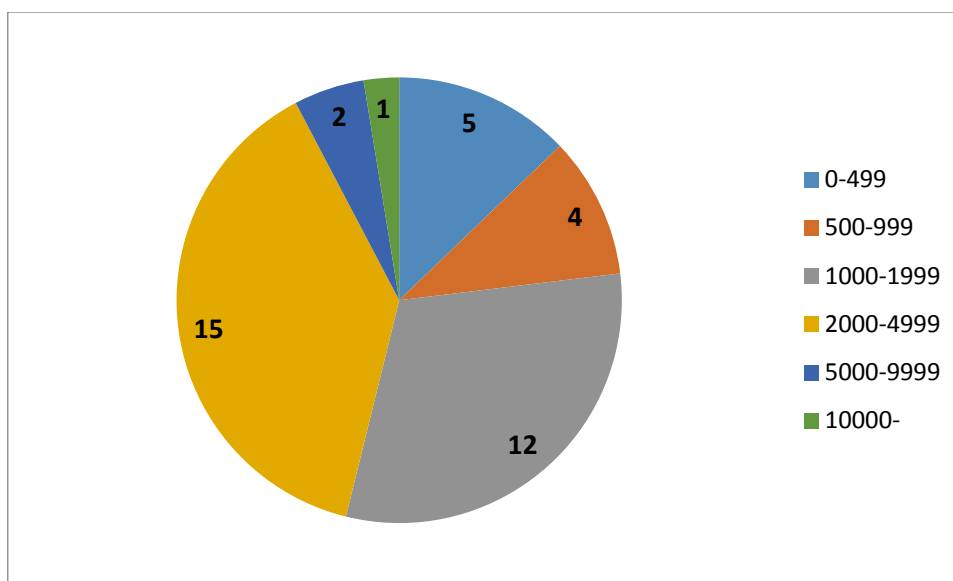
A Miskolci járás településeinek jellemzői

A Miskolci járás Borsod-Abaúj-Zemplén megyéhez tartozik 2013-tól székhelye Miskolc. Területe 972,80 km², népessége 234 899 fő (ezzel Magyarország legnépesebb járása), népsűrűsége 241 fő/km² volt a 2017. évi adatok szerint. Hét város (Miskolc, Alsózsolca, Emőd, Felsőzsolca, Nyékládháza, Onga és Sajóabony) és 32 község tartozik hozzá.

⁵ TEIR adatbázis

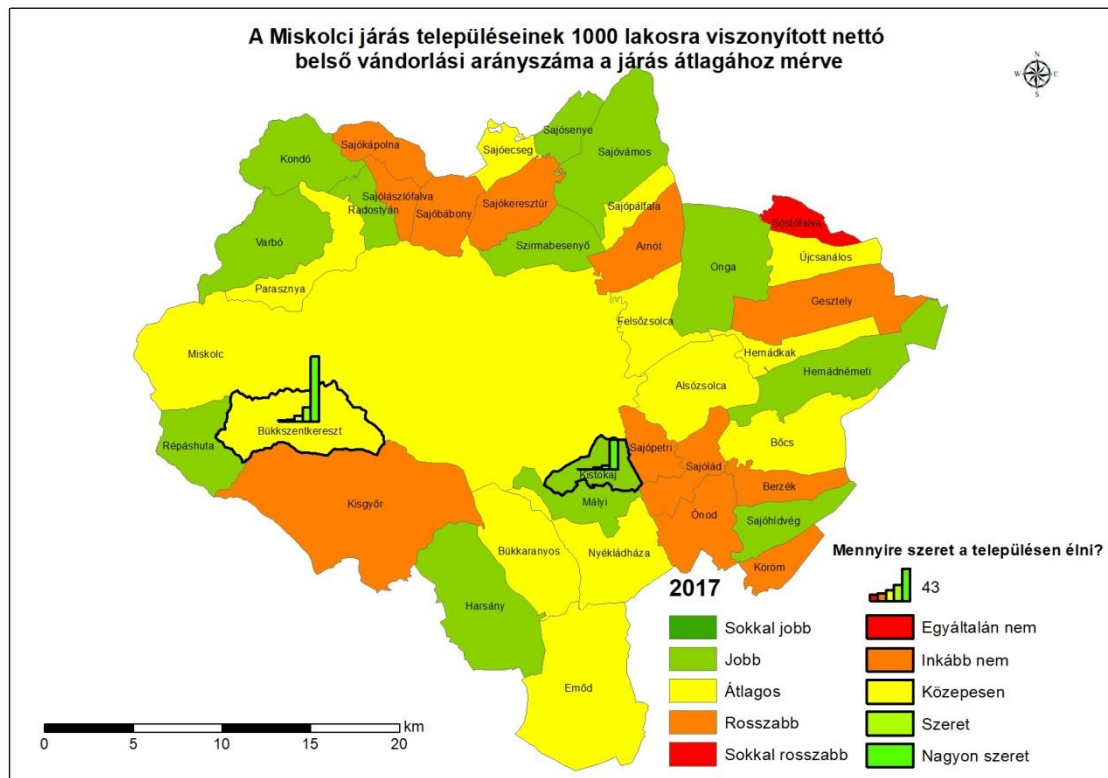
A Miskolci járás a járások 1983-as megszüntetése előtt is mindvégig létezett, és székhelye az állandó járási székhelyek kijelölése (1886) óta végig Miskolc volt. Területe majdnem teljesen egybeesik az 1994 és 2014 között fennállt Miskolci kistérség területével. A korábbi kistérségből Sajószentpéter és Alacska a Kazincbarcikai járáshoz, Muhi a Tiszaújvárosi járáshoz került át. Sóstófalva és Újcsanáros települések a Szerencsi kistérségből kerültek a Miskolci járáshoz.

A településnagyság kategóriák ennek megfelelően másként alakulnak, mint a korábbi járások esetében (6. ábra). Borsod-Abaúj-Zemplén megye településszerkezetére jellemző az aprófalvas hálózat, azonban itt látható, hogy ezek a falvak vannak kisebbségben. Mindössze 5 falu népességszáma van 500 fő alatt és 4 település 1000 fő alatti. A települések nagyobb része 1000-5000 főt számlál. A városi jogállású települések közül a legkisebb Sajóbábony (2625 fő), ezt követi Onga (4775 fő), Nyékládháza (4589 fő), valamint Emőd (4698 fő) lakosságszámmal. Az 5-10000 fős kategóriába két város került bele: Alsózsolca (5614 fő) és Felsőzsolca (6446 fő) népességszámmal. Miskolc kiemelkedik lakosságszámaival, ami 2017-ben 155 650 fő volt.

6. ábra A Miskolci járás településeinek megoszlása népességnagyság kategóriák szerint (2017, fő) (KSH)

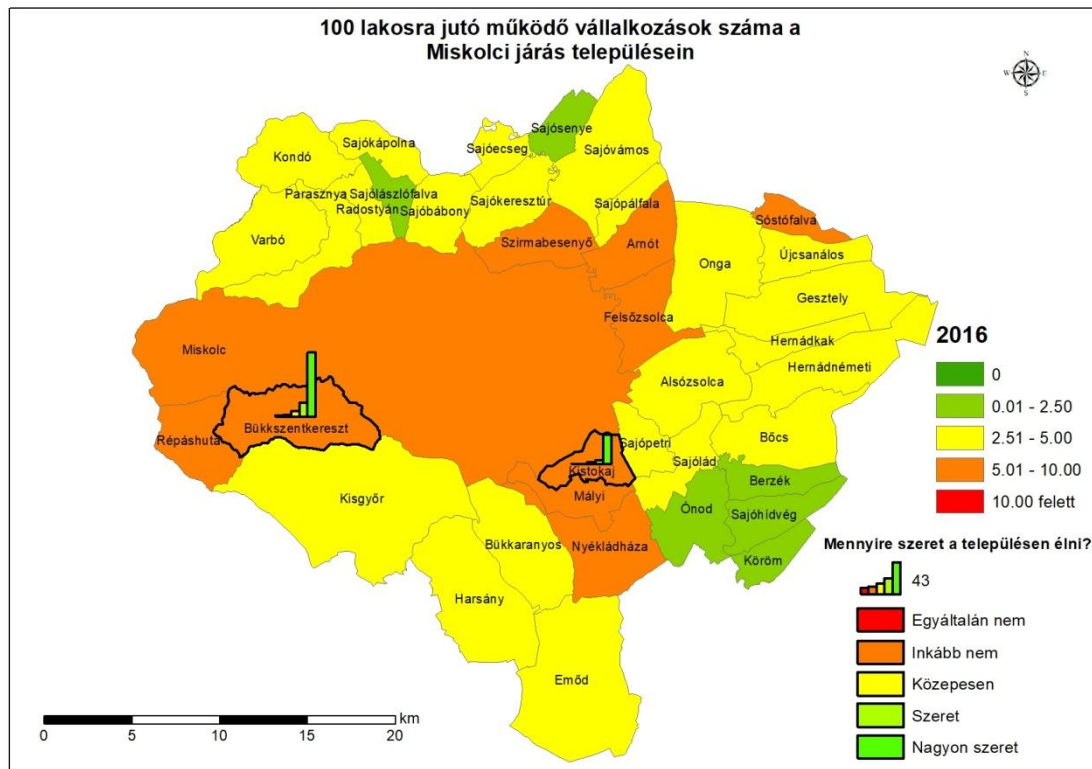
A belső vándorlási egyenleg is 2017-ben a járást tekintve negatívan alakult, az egyenleg - 925 fő volt. A 7. ábrán látható a belső vándorlási egyenleg alakulása a járás településeinek vonatkozásában.

7. ábra A Miskolci járás településeinek 1000 lakosra vonatkoztatott nettó belső vándorlási arányszáma a járás átlagához mérve (Adat: Siskáné Sz. B.; térkép: Vadnai P.)

A primer vizsgálatba bevont két település esetében megfigyelhető, hogy Bükkzentkeresztben átlagos értéket vett fel a vándorlási arányszám, míg Kistokaj esetében bevándorlás figyelhető meg, köszönhetően jó forgalmi fekvésének. A miskolci Déli Ipari Park területének bővítése és a munkaadók megjelenése jelentős mértékben segítette a település növekedését a beköltözések révén. A primer kutatásokban szereplő kérdés, hogy mennyire szeret a válaszadó az adott településen élni is mutatja, hogy mindkét falu esetében pozitív a megítélés a lakókörnyezettel szemben.

A 8. ábrán a vállalkozások megoszlását láthatjuk a járás települései esetében. A vállalkozások esetében megfigyelhető egy területi mintázat, ami a Miskolc környéki települések esetében alakult ki. Miskolcon kívül magas a vállalkozások száma a környező városok esetében (Felsőzsolca, Nyékládháza), valamint a turisztikai szereppel bíró településeken (Mályi, Bükkzentkereszt, Repáshuta). Szirmabesenyő, Arnót és Kistokaj esetében a megyeszékhelyhez való közlekedési szempontból is előnyös közelség jelent ösztönzést a vállalkozók számára.

8. ábra 100 lakosra jutó működő vállalkozások száma a Miskolci járás településein (Adat: Siskáné Sz. B.; térkép: Vadnai P.)

Projekt azonosító: EFOP-3.6.2-16-2017-00007

Projekt címe: „Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai”

Szellem és Tudomány 2019/Különszám

ISSN 2062-204X

The publication of the papers was supported by the project

- nr. EFOP-3.6.2-16-2017-00007,
- titled "*Aspects on the development of intelligent, sustainable and inclusive society: social, technological, innovation networks in employment and digital economy*".

The project has been supported by the European Union, co-financed by the European Social Fund and the budget of Hungary.

**Miskolc-Egyetemváros
2019**

***Szellem és tudomány
2019/Special Issue.***

Table of contents

Sándor FEKETE: <i>Conflicts in the Hungarian Local Government System</i>	7
György GYUKITS: <i>Social Conflicts in Taktaszada</i>	23
Virág HAVASI: <i>Typical Conflicts in Settlements Inhabited by Romani People – and Why These Do Not Exist in Fulókércs</i>	40
Emőke HORVÁTH: <i>The group of ‘cuentapropistas’ as a solution to curb social tension in Cuba today</i>	63
Iveta JELEŇOVÁ – Zlatica ŠAPOSOVÁ: <i>The use of the Hungarian language in Košice as a challenge</i>	75
Angéla KAPUSI: <i>Ways of coping with conflict situations with the help of stories for children</i>	90
Attila KASZNÁR: <i>Some reflections on the peculiarities of the European terrorism of new type</i>	96
János RADA: <i>Anticlericalism and „Kulturkampf” in the last third of the 19th century in Hungary</i>	104
Beáta SISKÁNÉ SZILASI – Péter VADNAI: <i>Spatial pattern of social conflicts based on statistics data</i>	112
Kinga SZABÓ-TÓTH: <i>Measuring Local Social Innovation Potential</i>	129
Norbert VAJDA: <i>Designer Drugs at Deprived Areas</i>	139

In Double Mirror

Beáta Siskáné Szilasi – Péter Vadnai

Spatial pattern of social conflicts based on statistics data

Abstract

Social conflicts are present today not only at the level of individuals, but also at the levels of the community and the settlement. Some of the conflicts are visible, meaning they are not only perceived by the parties involved but also by others, but most are unexplored because they are out of the public domain. The aim of our research is to reveal the conflicts, either well-known or hidden, in the settlements, and to confirm their existence with the help of secondary statistical databases (HCSO – Hungarian Central Statistical Office, TEIR). The establishment of a primary database is essential for accurate identification and more detailed knowledge, which is carried out through questionnaires and interviews in the settlements. The purpose of creating and developing the database is the spatial representation, the creation of so-called social informatics maps.

Keywords: settlement conflict, statistical database, social informatics maps

1. Introduction, research questions

The aim of the basic research presented in the paper is to better understand the nature of social conflicts, to systematically describe them in the Northern Hungarian region, and to propose possible solutions for managing different types of social conflicts. The research is being carried out in the framework of the project EFOP-3.6.2-16-2017-00007 „Aspects on the development of intelligent, sustainable and inclusive society: social, technological, innovation networks in employment and digital economy.” at the University of Miskolc. In connection to the project, a statistical work group has been set up to continuously expand the secondary database with the aim of assisting the exploration of settlement conflicts. The basic concept of the research is based on the idea that conflicts in operation and in everyday life make the life in the settlements difficult. It is important to resolve ongoing tensions and conflicts of interest, it is important to take steps and find solutions in order to create a viable settlement environment and well-being.

The aim of research is to explore as many conflicts as possible, to gather the factors that trigger problems and to show them all. The first task of the team was the establishment of a data collection, as it was necessary to identify the settlements in the Northern Hungarian region that will be subjected to empirical research. The settlements

112

In Double Mirror

were classified in accordance with their population and in Borsod-Abaúj-Zemplén County two towns (Ózd and Sátoraljaújhely) and three villages (Bükkszentkereszt, Kistokaj and Fulókércs) were selected. The main questions of our research were the followings:

- What are the statistical indicators in the appearance of which settlement conflicts arise?
- Do territorial disparities confirm the presence of conflicts indicated in questionnaires?
- How do settlements involved in the primary research fit into the characteristics of their immediate environment, and what position do they have within the region?

Based on two case studies, this paper presents the findings of the current phase of the research. One analysis is related to conflict types (demographic characteristics – social connection; residence – crime), while the other case study attempts to answer the questions above using the example of the Ózd.

2. Literature review; data and methods

Conflicts can be classified along several aspects. The importance of model creations lies in choosing the right treatment method. In previous studies, for example, we classified them by the level at which the human relationship system operates.

Another type-creating feature is to focus on the existential level of the conflict, meaning that we shall determine if the conflict exists in reality or only in the perception of the participants (imaginary). The base of “real” conflicts could be the conflicting goals, emotions, values and interests of the parties. In contrast, “imaginary” conflicts are the results of human misunderstanding, delusion, historical tradition, stereotypes, prejudices or hostility.

Conflicts can be classified into different types based on the root causes of them.

- Relationship (intrapersonal, interpersonal) conflicts
- Value conflicts
- Structural conflicts
- Communication and information conflicts
- Conflicts of interest (konszenzus.org).

In the 21st century the analysis and exploration of social conflicts became more widely researched than in previous centuries. Social conflicts can no longer be regarded as purely socio-cultural, ethnic, religious, political or economic conflicts, are no longer clear in nature and scope, but became multi-faceted. Conflict research is not a homogeneous field of research in the sense of a specialized discipline as found in academic science; it develops in changing forms of specialization and knowledge combinations that are described as inter- or transdisciplinary (Nowotny et al 2001). Complex social conflicts have various reasons and causes, both in the life of people and in the structures of

In Double Mirror

societal systems, in the structures of power and forms of ownership, and in the ways humans deal with nature and use natural resources (Bruckmeier 2014).

The statistical research team is constantly expanding its secondary database to assist the exploration of settlement conflicts and to enable the spatial, later interactive, display of statistical data. To display social conflicts in a map, firstly we used data coming from the following indicators:

- Population change (2001–2016) by district level of Borsod-Abaúj-Zemplén county
- Number of registered job seekers (2001, 2011, 2016) by district level for the three counties
- Population at the end of the year (2001) by settlement level
- Population at the end of year (2011, base index, base year: 2001)
- Population at the end of year (2016, base index, base year: 2001)
- Total number of registered job seekers (persons) (2001) by settlement level
- Total number of registered job seekers (persons) (2011, base index, base year: 2001)
- Total number of registered job seekers (persons) (2016, base index, base year: 2001)
- Population aged 0-14 at the end of the year (persons), Population aged 65 and over (persons), aging index – settlement level

The sample settlements were selected by a simple random sampling method, and ArcGIS software was used to map the statistical database.

3. Statistical confirmation of social conflicts

This section of the paper presents some examples of the results obtained from the processing of statistical data and questionnaires. In the case of the Northern Hungary and Borsod-Abaúj-Zemplén county, the increase of differences between the regions is common on a social level. In the case of larger cities, it is the risk of turning into ghetto, while in the case of villages population decline and the aging of the population are the highest risks. A significant number of young graduates have left the region over the past decade, influencing and forming labor market processes. Demographic indicators show that where the Roma population lives in a higher rate, the standard of living, educational level, the comfort level of buildings are lower than average. In deprived settlements, the number of people in need of social assistance and the number of unemployed is high (Gelsei et al. 2005).

In recent years, significant demographic changes have taken place in Borsod-Abaúj-Zemplén County as well, which meant a decrease in the number of 15-74-year-olds considered to be economically active. The overall decline in population is also common. According to the aggregate data of the HCSO publication, the county had a population of 675,000 in 2014 (compared to 753,497 in 2000). Labor market data show that in 2014 there were 243,500 people employed, of which nearly 64% had secondary education, 21.8% had a diploma and 14.1% had a lower qualification (Siskáné Sz. 2018).

Due to the presence of families with constant low incomes and the high proportion of beneficiaries, the district's population is heavily indebted. Due to difficult financial conditions the population also has to face poor housing conditions. The condition of the houses is deteriorating and there are no financial resources for renovation. The stock of municipal rental housing is decreasing. The number of people living in low-comfort houses is high and there are segregated areas and areas at risk of segregation in the municipalities. The disorder of the living environment and the deterioration of public security place an increasing burden on the city administration (Esélyteremtő-programterv 2015). Both in the life of the city and the district, these characteristics can be regarded as the causes of the everyday settlement conflicts.

5. Conclusion

Based on the data available so far, the research has shown that in many cases conflicts in the operation and everyday life of settlements make it difficult or hinder functions. In order to resolve the ongoing tensions and conflicts of interest, and also for the sake of human well-being, it is important to take steps and find solutions for the creation of a livable environments. Secondary statistical data have contributed to the selection of sample settlements, and primary research data have helped to identify actual conflicts.

The database, created from two statistical sources and continuously expanded, helps to display spatial processes, similarities and differences, thus providing additional information to develop a system of settlement conflicts. Demographic, institutional, labor market and crime-related conflicts in municipalities have been identified so far. These are the types of conflicts that occur in both urban and rural areas and determine the daily lives of those living in the settlements. As the research progresses, we will get even more detailed data that will help establish a general action plan, a conflict management model. In the case of the conflict types presented in the first case study, it has been demonstrated that demographic statistical indicators can be used to identify those settlements with a higher chance of conflict. Labor market, employment-related and crime statistics can also be used to confirm problems identified in primary research.

The second case study shows that it is worth comparing the data of the given settlement with its immediate surroundings and with the characteristics of the settlements belonging to the district, because this way the regional disparities are more visible. Primary research supports the information that appears in statistical data and maps, and help to understand why a particular type of conflict appeared in that particular settlement. The further analyses will align primary and secondary data, continue mapping, and locate sample settlements within the districts.

Acknowledgement

This research was supported by the project nr. EFOP-3.6.2-16-2017-00007, titled „Aspects on the development of intelligent, sustainable and inclusive society: social, technological, innovation networks in employment and digital economy.”

The project has been supported by the European Union, co-financed by the European Social Fund and the budget of Hungary.

In Double Mirror

References

F. Dobosy, L. (2001): *Ózd a XXI. század küszöbén*. Budapest: CEBA Kiadó, 224.

Gelsei, S. et al. (2005): *Helyzetértékelés – Észak-Magyarországi régió*. Miskolc: NORDA. www.bokik.hu.

Nowotny, H. et al. (2001): *Re-Thinking Science. Knowledge and the Public in an Age of Uncertainty*. Cambridge: Polity Press, 288.

Bruckmeier, K. (2014): *Social Conflicts in the 21st Century – the Shadows of Global Environmental Change*. (University of Debrecen, Symposium "Cultural Heritage and the Innovations of the Humanities in the 21st Century", 8-9 October.) *Metszetek* 3 (4): 1-18.

Koós, B. (2016): Közfoglalkoztatás a mezőgazdaságban. *Tér és Társadalom*, 30 (3): 40-62.

Siskáné, Sz. B. (2006): A bányászat válsága és következményei a Kazincbarcikai kistérség néhány településének példáján. In Szentmarjay, D. – Tóth, J. (ed.): *Geográfus Doktoranduszok VI. Országos Konferenciája*. Pécs, 14.

Siskáné Sz., B. – Halász, L. (2017): Globális munkaerőpiaci kihívások az új gazdaságföldrajzi folyamatok tükrében / Recent challenges in the global labor market in light of new economic geography. *Földrajzi Közlemények*, 141 (3): 263-275.

Siskáné, Sz. B. (2018): *A humán tőke és munkaerőpiac rövid elemzése a magyar szén(bányászati)- és nehéziparban. Esettanulmány, Borsod-Abaúj-Zemplén megye*. Miskolc: Geográfusokért Alapítvány, 15.

Mikrocenzus 2016. 5. A népesség gazdasági aktivitása. KSH. www.ksh.hu/mikrocenzus2016/kotet_5_gazdasagi_aktivitas.

Járási szintű esélyteremtő-programterv. „Területi együttműködést segítő programok kialakítása az Ózdi járásban”. 2015. felzarkozas.szgyf.gov.hu/download.php?id=7499.

Geskó, S. – Kun, Zs.: *Konfliktuskezelés*. konszenzus.org/wp-content/uploads/AVR/index.html.